

Vad säger du långskägg, vann rätt låt?

När man som svensk reser i tätbefolkade delar av Tyskland eller Holland, blir man illa till mods av bristen på "äkta" natur. All skog verkar planterad, alla sjöar anlagda, all jordbruksmark hårdbesprutad. Dessutom är marken ofta privat. Stängsel och skyltar överallt. Man känner sig ovälkommen. Man vill hem.

Allemansrätten anses vara en av våra äldsta allmänna friheter och utmålas därför ofta som ett av vår nordiska kulturs omistliga värden. Dess grundtanke lär gå tillbaka på forngermanska traditioner om marken som allas egendom, vårt gemensamma levebröd, höjt över det enskilda ägandets möjlighet.

Nu höjs varnande röster som säger att i och med anslutningen till EU kommer möjligheterna för oss att i framtiden försvara denna vår urgamla rätt att vistas på annans mark att krympa. Detta skulle bero på det starka latinsk-romerska inflytandet inom unionen. I den latinska kultursfären har enskilt markägande varit en självklarhet ända sedan antiken, med åtföljande urgamla rätt att freda sina ägor från främmande intrång. Det där far lätt oss nordbor att indignerat avfärda kontinenten som ofri och barbarisk i största allmänhet. Vi vill ströva och tälta lite varsomhelst, vi är vana att plocka blommor, elda och fiska. Naturen är vårt andra hem. Utan allemansrätten skulle vi få en outhärdlig ofrihet, anser nog många.

Hur det än må förhålla sig med riskerna för att vår allemansrätt ska gå oss ur händerna, tycker jag det är på tiden att vi frågar oss vad vi ska ha den till på sikt. Ofta framhålls att det är fråga om en allemansskyldighet, som vi alla måste träna oss i, för att kunna uppföra oss i naturen. Men - och det är hit jag vill komma - hur mycket natur finns det kvar att vara rädd om, när detta sekel nått sitt slut?

Enligt Naturvårdsverkets nya landstudie över biologisk mångfald i Sverige, utgörs skogslandskapet i Dalarna idag av max 3 % naturskog, dvs skog äldre än 140 år. I gengäld är hälften av skogsmarken täckt av kalhyggen eller ungskog. Om tio år kommer siffrorna att ha förskjutits ytterligare. En lingonplockare rycker kanske på axlarna, men för oss som är exklusiva nog att vilja vistas i en artrik natur, där man kan stöta på mångahanda växter, är siffrorna nedstämmande. Det är förvisso kulturlandskapet som hyser merparten av våra kärlväxter, men av alla våra hotade kärlväxtarter finner man närapå tre fjärdedelar här. En tredjedel av Dalarnas jordbruksmark har lagts ned sedan 1956 och av de artrika ängarna återstår bara en promille av vad som fanns vid sekelskiftet.

Att slåss för en fortsatt fri tillgång till vår natur är förstås bra, men ännu viktigare är det att slåss för en fortsatt natur att ha kunna ha tillgång till. Annars kommer vi inom kort att ha lyckats med vad inga barbarer i världen skulle klara - att tömma hela vår natur på dess mångfald av livsformer.

Låt alle-**mans**-rätten snarast och på allvar bli allt **levandes** rätt. Bara så kan vi uppfylla vår allemans-skyldighet!

Tomas